

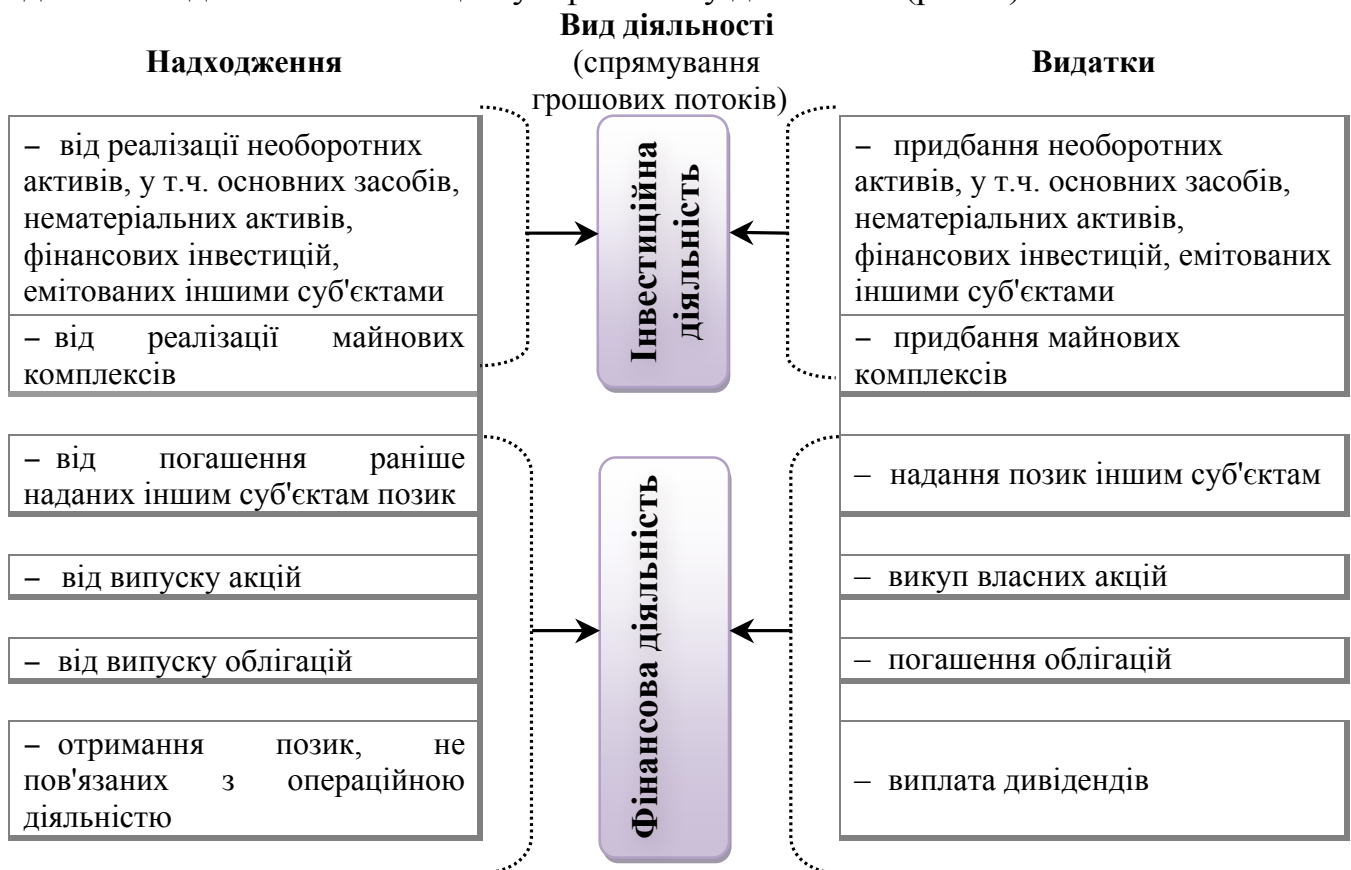
Гудзь Н.В. Облік витрат і доходів фінансової та інвестиційної діяльності / Стан і перспективи розвитку системи обліку: монографія / З. В. Задорожний, Крупка Я.Д., Омецінська І.Я.; за наук. ред. д.е.н., проф. З. В. За-дорожного, д.е.н., проф. Я. Д. Крупки. –Тернопіль: Економічна думка, 2013. - 320 с.

Гудзь Н.В., к.ен., доц.

ОБЛІК ВИТРАТ І ДОХОДІВ ФІНАНСОВОЇ ТА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Як свідчить практика, інвестиційна діяльність у країнах з ринковою економікою дає підприємству суттєві доходи. Прибуток від участі в капіталі асоційованих, дочірніх підприємств, а також від операцій з цінними паперами, іншими фінансовими інструментами в багатьох з них перевищує доходи від основної, операційної діяльності. Тому важливим є повне висвітлення в обліку й звітності інвестиційних процесів на підприємстві, одержання достовірної інформації про інвестиційні доходи і витрати, чітке розмежування результатів кожного виду діяльності. Проте у Плані рахунків бухгалтерського обліку немає чіткості що до обліку доходів і витрат з метою їх розмежування між операційною, інвестиційною та фінансовою діяльністю.

Грошові потоки у фінансовій сфері розглядаються у двох напрямках: грошові потоки, спрямовані на інвестиції і в суто фінансові операції, відповідно до чого виділяють інвестиційну і фінансову діяльність (рис. 1).

Рис. 1. Класифікація надходжень і видатків грошових коштів, що обертаються у фінансовій сфері

Основне завдання фінансової діяльності підприємств полягає в мобілізації капіталу для фінансування операційної та інвестиційної діяльності. Термін

«фінансування» характеризує всі заходи, спрямовані на покриття потреби підприємства в капіталі, які включають мобілізацію фінансових ресурсів (грошових коштів, їх еквівалентів та майнових активів), їх повернення, а також відносини між підприємством та капіталодавцями, які з цього випливають (платіжні відносини, контроль та забезпечення).

Розмір і склад капіталу може змінюватися в результаті акумуляції внутрішніх фінансових ресурсів та залучення ресурсів зі сторони шляхом розміщення випущених акцій, облігацій, позик та інших боргових зобов'язань, не пов'язаних з операційною діяльністю, взяття у фінансову оренду необоротних матеріальних та нематеріальних активів. До операцій фінансової діяльності відносяться також безоплатне одержання необоротних активів, так як на їх вартість збільшується сума додаткового капіталу підприємства. Тому не можна погодитись із думкою Я.Д. Крупки, що це є операції інвестиційної діяльності [5, с. 69].

Фінансова діяльність має вирішальний вплив на процеси генерування вартості підприємства. Так, оптимізація структури капіталу (оптимізація фінансування) веде до зменшення затрат на його залучення і створює фінансову базу для успішної операційної та інвестиційної діяльності.

До операцій фінансової діяльності належать:

- 1) надходження грошових коштів у результаті фінансової діяльності:
  - надходження власного капіталу (грошових коштів від розміщення акцій та інших операцій, що призводять до збільшення власного капіталу);
  - отримання позик (надходження грошових коштів у результаті утворення боргових зобов'язань – позик, векселів, облігацій, інших коротко- й довгострокових зобов'язань, не пов'язаних з операційною діяльністю);
  - інші надходження (відносяться інші надходження, пов'язані з фінансовою діяльністю – дивіденди, проценти, орендна плата).
- 2) списання витрат і коштів у результаті фінансової діяльності:
  - погашення позик ;
  - сплата дивідендів грошовими коштами;
  - інші платежі (використання грошей для викупу раніше випущених акцій підприємства, оплата фінансової оренди та інші платежі, пов'язані з фінансовою діяльністю – проценти за облігаціями тощо).

Отже, основний зміст фінансової діяльності (у вузькому розумінні) полягає у фінансуванні підприємства. Фінансова діяльність підприємства пов'язана із залученням коштів шляхом випуску акцій та облігацій, збільшення статутного капіталу або отримання кредитів і позик у банківських і небанківських установах. Іншими словами, згідно національних стандартів бухгалтерського обліку фінансова діяльність – це залучення капіталу.

У широкому значенні під фінансовою діяльністю розуміють усі заходи, пов'язані з мобілізацією капіталу, його використанням, примноженням (збільшенням вартості) та поверненням [10, с. 16]. За такого трактування фінансова діяльність включає весь комплекс функціональних завдань, які здійснюють фінансові служби підприємства, пов'язані з фінансуванням,

інвестиційною діяльністю та фінансовим забезпеченням (обслуговуванням) операційної діяльності підприємства.

Як свідчить практика, інвестиційна діяльність у країнах з ринковою економікою дає підприємству суттєві доходи. Прибуток від участі в капіталі асоційованих, дочірніх підприємств, а також від операцій з цінними паперами, іншими фінансовими інструментами в багатьох з них перевищує доходи від основної, операційної діяльності.

При визначенні сутності інвестиційної діяльності необхідно встановити її межі, відмежувавши від поточної виробничо-комерційної (операційної) чи фінансової діяльності уже діючого підприємства. Цього вимагає, насамперед, особлива система фінансування інвестиційної діяльності. Якщо затрати на здійснення операційної діяльності покриваються за рахунок виручки від реалізації продукції (робіт, послуг), інших операційних та позареалізаційних доходів, джерелом для покриття інвестиційних затрат мають бути інвестиційні ресурси. До них належать спеціально виділені бюджетні кошти, внески засновників, інвесторів, чистий прибуток підприємства, що реінвестується і діяльність, а також позичковий і залучений капітал, наданий позикодавцям на поворотній основі.

Відповідно до Закону України «Про інвестиційну діяльність» [4] під такою діяльністю розуміють сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій. Таке формулювання характеризує загальні риси інвестиційної діяльності на макроекономічному рівні.

Важливо визначити суть і сферу інвестиційної діяльності, що стосується окремих підприємств, фірм, компаній. Бланк І.О. характеризує інвестиційну діяльність «... як процес обґрунтування і реалізації найбільш ефективних форм вкладення капіталу, спрямований на розширення економічного потенціалу підприємства» [1, с. 290].

Пересада А.А. ототожнює дане поняття з терміном «інвестиційний процес», виділяючи такі його основні стадії як мотивацію та прогнозування інвестиційної діяльності, обґрунтування доцільності, планування, страхування інвестицій, державне регулювання і фінансування, проектування, забезпечення матеріально-технічними ресурсами, освоєння інвестицій, передача об'єкта в експлуатацію [10, с. 13].

Бочаров В.В. розглядає інвестиційну діяльність підприємств через призму перетворень: перетворення ресурсів у капітальні вкладення, останні спричиняють приріст капітальної вартості у формі доходу (прибутку) [2, с. 7].

Деякі автори діяльність щодо інвестування зводять лише до операцій, пов'язаних з використанням грошових коштів (виплатою грошей) [11, с. 741]. Із цим не можна погодитися, тому що, по-перше, не всі грошові виплати можна назвати інвестиціями. По-друге, крім операцій, пов'язаних з рухом грошових коштів, інвестиційна діяльність охоплює багато інших господарських операцій. Відомі російські вчені Палій В.Ф. і Соколов Я.В. відзначають, що діяльність будь-якого суб'єкта складається з багатьох фактів господарської діяльності, які призводять до змін у складі господарських засобів, характеризують певні

процеси в господарському житті, наслідком яких є зміна господарсько-правових відносин [6, с. 44].

Відповідно до П(С)БО 1 інвестиційна діяльність визначається як придбання та реалізація тих необоротних активів, а також фінансових інвестицій, які не є складовою частиною еквівалентів грошових коштів. У свою чергу, даний стандарт визначає еквіваленти грошових коштів як короткострокові високоліквідні фінансові інвестиції, які вільно конвертуються у певні суми грошових коштів і які характеризуються незначним ризиком зміни вартості [8]. Як бачимо, в самих визначеннях виникає суперечність. Перше визначення не включає короткострокові вкладення до інвестиційної діяльності, водночас у другому визначенні дані вкладення зараховані до фінансових інвестицій. Як відзначалося вище, строки, на які вкладає кошти інвестор, не повинні бути критерієм при розмежуванні сфери інвестиційної та операційної діяльності.

Отже, ця діяльність пов'язана з ефективним вкладенням попередньо залученого капіталу. Загалом під інвестиціями розуміють усі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (дохід).

Рух грошових коштів у результаті інвестиційної діяльності визначається на основі аналізу змін у статтях таких розділів балансу:

- необоротні активи;
- поточні фінансові інвестиції (фінансові інвестиції на строк, що не перевищує один рік, які можуть бути вільно реалізовані в будь-який момент).

До типових прикладів руху коштів у результаті інвестиційної діяльності можна віднести такі:

- придбання фінансових інвестицій, необоротних активів, майнових комплексів;
- отримання відсотків, дивідендів;
- дезінвестиції.

На практиці досить часто з інвестиціями ідентифікують лише довгострокові капіталовкладення, тобто вкладення у довгострокові активи, у т. ч. витрати на придбання основних засобів, корпоративних прав, науково-дослідні розробки, видатки розвитку, підвищення кваліфікації персоналу, маркетинг та ряд інших. За такого трактування інвестицій не враховується існування поточних фінансових вкладень, які є інвестиціями короткострокового характеру. Отже, під інвестиційними можна розуміти всі вкладення підприємства (як довгострокового, так і поточного характеру), що здійснюються з метою забезпечення приросту вартості його майна.

Під поняттям «дезінвестиції» розуміють повернення (вивільнення) заморожених у конкретних майнових об'єктах коштів. Дезінвестиції можуть здійснюватися через реалізацію чи ліквідацію фінансових інвестицій, необоротних активів, майнових комплексів.

Процес інвестування в структурі інвестиційної діяльності є найголовнішою, найвідповідальнішою фазою. Це стосується, насамперед, такої

сфери реального інвестування, як капітальні вкладення. Якщо при фінансовому інвестуванні в цю фазу входить декілька процедур, пов'язаних з документальним оформленням інвестиції і перерахуванням коштів (передачею майна), то здійснення капітальних інвестицій охоплює широкий спектр підготовчих робіт: проектування, виділення земельної ділянки, визначення учасників реалізації проекту (забудовника, проектувальника, генпідрядної організації, субпідрядників), принципів організації матеріально-технічного забезпечення. До цього циклу належать також виконання будівельно-монтажних робіт, придбання машин і устаткування. Закінчується інвестиційна фаза введенням об'єктів в експлуатацію.

Інвестиції – це грошові, майнові, інтелектуальні цінності, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту, а також капітальні вкладення в розвиток виробництва і невиробничої сфери.

Інвестиції класифікують за окремими ознаками. За об'єктами вкладень їх поділяють на: фінансові, капітальні та реінвестиції.

Фінансові інвестиції пов'язані з вкладенням коштів та інших активів у цінні папери суб'єктів господарської діяльності з метою отримання у майбутньому прибутку, обміну вільних грошових коштів на високоліквідні цінні папери, які приносять дивіденди, встановлення контролю над підприємством-емітентом у випадку придбання контрольного пакета.

Фінансові інвестиції здійснюють з метою отримання доходу у вигляді дивідендів або зростання ринкової вартості акцій, здійснення впливу на діяльність підприємства, що інвестується, отримання податкових пільг.

Фінансове інвестування підприємства здійснюють у таких формах:

1. Внесення капіталу до статутних фондів спільних підприємств.

Ця форма фінансового інвестування має найбільш тісний зв'язок з операційною діяльністю підприємства. Вона забезпечує зміцнення стратегічних господарських зв'язків з постачальниками сировини і матеріалів (при участі в їх статутному капіталі); розвиток своєї виробничої інфраструктури; розширення можливостей збуту продукції або проникнення на інші регіональні ринки; різноманітні форми галузевої і товарної диверсифікації операційної діяльності та інші стратегічні напрямки розвитку підприємства.

2. Внесення капіталу в доходні види грошових інструментів.

Ця форма фінансового інвестування спрямована, перш за все, на ефективне використання тимчасово вільних грошових активів підприємства. Основним видом інвестування грошових інструментів є депозитний внесок в комерційних банках. Як правило, ця форма використовується для короткострокового інвестування капіталу та її головною метою є генерування інвестиційного прибутку.

3. Внесення капіталу в доходні види фондових інструментів.

Ця форма фінансових інвестицій є найбільш масовою і перспективною. Вона характеризується внесенням капіталу в різноманітні види цінних паперів, що вільно обертаються на фондовому ринку. Використання цієї форми фінансового інвестування пов'язано з широким вибором альтернативних

інвестиційних рішень як за інструментами інвестування, так і за його термінами; найвищим рівнем державного регулювання і захисту інвестицій; розвинутою інфраструктурою фондового ринку; наявністю оперативної інформації про стан і кон'юнктуру ринку в розрізі окремих його сегментів тощо. Основною метою цієї форми фінансового інвестування також є генерування інвестиційного прибутку, хоча в окремих випадках він може бути використаний для встановлення форм фінансового впливу на окремі підприємства при вирішенні стратегічних завдань (шляхом придбання контрольного або достатньо вагомого пакету акцій).

Важливими об'єктами обліку всіх видів діяльності є витрати і доходи, які повинні відображатися за принципами відповідності витрат і доходів. Якщо відносно витрат і доходів операційної діяльності він діє, то витрати і доходи фінансової та інвестиційної діяльності в обліку не розмежовують.

У «Звіті про фінансові результати» («Звіті про сукупний дохід») визначається фінансовий результат лише від операційної та всієї звичайної діяльності. Відсутнє чітке розмежування витрат і доходів фінансової та інвестиційної діяльності. Це не дає можливості правильно визначати фінансовий результат від їх здійснення. Відокремлена інформація про результати інвестиційної та фінансової діяльності відсутня і в системі поточного обліку на рахунку 79 «Фінансові результати». Проблема полягає в тому, що операції цих видів діяльності взаємопов'язані, взаємопереплітаються, тому їх і важко відокремити. Неоднозначним є саме трактування в стандартах бухгалтерського обліку фінансової та інвестиційної діяльності.

Для правильного відображення фінансових результатів за видами діяльності у системі обліку необхідно чітко розмежувати рахунки та субрахунки бухгалтерського обліку, які відображають доходи та витрати того чи іншого виду діяльності. На сьогоднішній день в обліковій науці існують протиріччя щодо призначення тих чи інших рахунків. Причинами такого сум'яття є, на нашу думку, саме те, що як фінансова, так і інвестиційна діяльність супроводжується фінансовими операціями, які пов'язані з використанням активів підприємства іншими сторонами, в результаті яких підприємство одержує фінансові доходи або несе фінансові витрати – одержані (сплачені) проценти, роялті, дивіденди, приріст (зменшення) вартості фінансових інвестицій.

В діючій системі обліку фінансові результати від фінансових операцій відображаються не залежно від виду діяльності, де вони отримані. Про це свідчить виділення на рахунку 79 субрахунку 792 «Результат фінансових операцій» (табл. 1).

Таблиця 1. Методика відображення операцій фінансової та інвестиційної діяльності на рахунках бухгалтерського обліку

Автор	Види діяльності		
	Інвестиційна діяльність	Фінансова діяльність	
План рахунків бухгалтерського обліку	96 «Втрати від участі в капіталі» 97 «Інші витрати» 72 «Дохід від участі в капіталі» 74 «Інші доходи»	95 «Фінансові витрати» 73 «Інші фінансові доходи»	
	792 «Результат фінансових операцій»		
Голов С.Ф., Задорожний З.В. Лень В.С., Нашкерська Г.В.	Фінансові витрати, доходи і результати фінансових операцій		Витрати, доходи і результати іншої звичайної діяльності
	96 «Втрати від участі в капіталі» 95 «Фінансові витрати» 72 «Дохід від участі в капіталі» 73 «Інші фінансові доходи»	97 «Інші витрати» 74 «Інші доходи»	
	792 «Результат фінансових операцій»		
Бутинець Ф.Ф., Хом'як Р.Л., Чебанова Н.В.	Інвестиційна діяльність	Фінансова діяльність	Інша звичайна діяльність
	96 «Втрати від участі в капіталі» 72 «Дохід від участі в капіталі»	95 «Фінансові витрати» 73 «Інші фінансові доходи»	97 «Інші витрати» 74 «Інші доходи»
	792 «Результат фінансових операцій»		

Однак така методика відображення фінансового результату не відповідає методиці визначення руху грошових коштів від фінансової та інвестиційної діяльності. Тому ряд вчених [3] вносять пропозиції щодо відокремленого відображення в поточному обліку на рахунках бухгалтерського обліку та у звітності витрат, доходів і фінансових результатів від інвестиційної та фінансової діяльності.

Можна погодитися із Райковською О.М. [9], що оскільки за загальною класифікацією видів діяльності іншу звичайну діяльність поділяють на фінансову та інвестиційну, неправомірно виділяти в обліку окремо результат від фінансових операцій та результат від іншої звичайної діяльності, не згадуючи інвестиційної діяльності. Однозначним є те, що для обліку інвестиційної діяльності призначені рахунки 72 «Дохід від участі в капіталі», 96 «Втрати від участі в капіталі». На рахунках 74 «Інші доходи», 97 «Інші витрати» в основному також відображають відповідно доходи і витрати інвестиційної діяльності. Однак на цих рахунках обліковують також результати фінансової діяльності. До доходів фінансової діяльності, які відображають на рахунку 74 «Інші доходи» можна віднести:

- дохід від неопераційної курсової різниці за статтями фінансової діяльності;
- дохід від безоплатного одержаних необоротних активів.

До витрат фінансової діяльності, які обліковують на рахунку 97 «Інші витрати» належать втрати від неопераційних курсових різниць за монетарними статтями активів та зобов'язань в іноземній валюті.

Тобто субрахунки 744 «Дохід від неопераційної курсової різниці» і 974 «Втрати від неопераційних курсових різниць» призначені для обліку курсових різниць за активами та зобов'язаннями в іноземній валюті, які пов'язані як з фінансовою, так інвестиційною діяльністю підприємства. Проте, на нашу думку, на даних субрахунках потрібно обліковувати відповідно доходи і витрати від неопераційних курсових різниць, пов'язаних лише з інвестиційною діяльністю, а до рахунків 73 «Інші фінансові доходи» та 95 «Інші фінансові витрати» відкрити субрахунки 733 «Дохід від неопераційної курсової різниці» і 952 «Втрати від неопераційних курсових різниць», на яких буде вестись облік доходів і витрат від неопераційних курсових різниць, пов'язаних лише з фінансовою діяльністю (інші доходи від фінансових операцій та інші фінансові витрати перенесуться на субрахунки 734 та 953 відповідно).

Доречною, на нашу думку, є пропозиція Крупки Я.Д. щодо перейменування рахунку 74 на «Доходи інвестиційної діяльності» та субрахунку 746 відповідно на «Інші доходи від інвестиційної діяльності». Окрім того, доцільно було б інформацію про доходи від безоплатно одержаних активів, яку відображають на субрахунку 745, обліковувати в складі інших доходів від фінансових операцій. Аналогічно доцільним є перейменування рахунку 97 на «Витрати інвестиційної діяльності», а субрахунку 977 на – «Інші витрати інвестиційної діяльності».

Загальноприйнятою є думка, що на рахунках 73 «Інші фінансові доходи» і 95 «Фінансові витрати» відображають відповідно доходи і витрати фінансової діяльності. Проте детальніше ознайомлення із змістом операцій, які відображають на цих рахунках, свідчить, що вони призначені для обліку як фінансової, так і операційної та інвестиційної діяльності. Аналіз рахунку 73 «Інші фінансові доходи» показав, що він в основному відображає доходи інвестиційної діяльності (дивіденди, відсотки від фінансових інвестицій, фінансової оренди). Доходи, які обліковуються на цьому рахунку від зберігання коштів на поточних рахунках є доходами операційної діяльності, які необхідно відображати на рахунку 71, субрахунок 719 «Інші доходи від операційної діяльності». Сума перевищення номінальної вартості над вартістю придбання фінансових інвестицій (дисконт) є доходом інвестиційної діяльності. Тому суму дисконту варто відображати в складі інших доходів від інвестиційної діяльності (субрахунок 746).

Облік фінансових витрат ведуть на рахунку 95 «Фінансові витрати» в розрізі субрахунків: 951 «Відсотки за кредит»; 952 «Інші фінансові витрати». За дебетом рахунку 95 відображають суму визнаних фінансових витрат за звітний період. Виходячи з методу нарахування, відсотки відносять до витрат того звітного періоду, за який вони нараховані, а не того, коли будуть сплачені грошові кошти.

Облік витрат, пов'язаних з нарахуванням та сплатою відсотків, процентів тощо за користування кредитами банків, ведуть на субрахунку 951 «Відсотки за кредит». Отже, характеристика субрахунку дає підстави вважати, що його застосовують для узагальнення інформації про всі фінансові витрати, пов'язані

із залученням кредитів банків, а не лише відсотків за кредит. На наш погляд, доцільною була б зміна назви субрахунку на «Витрати за кредитами банків».

Витрати, які відображають на рахунку 95 «Фінансові витрати», в основному є витратами фінансової діяльності. Виключенням є витрати на сплату банку відсотків за поточними рахунками, які є витратами операційної діяльності. Їх необхідно відображати на рахунку 94, субрахунок 949 «Інші витрати операційної діяльності». Сума перевищення вартості придбання над номінальною вартістю фінансових інвестицій (премія) відповідно є витратами інвестиційної діяльності. Тому суму премії слід було б відображати запропонованому субрахунку 947 «Інші витрати інвестиційної діяльності».

До фінансових доходів відносять доходи, одержані від фінансових інвестицій (крім доходів, які відображають за методом участі в капіталі), дивіденди, відсотки, амортизацію дисконту за інвестиціями в боргові цінні папери. Підприємство, яке здійснює фінансові інвестиції в статутний капітал інших суб'єктів господарювання, має право на отримання дивідендів, які є фінансовими доходами інвестора. Облік доходів, які виникають у ході фінансової діяльності підприємства, зокрема дивідендів, відсотків та інших доходів від фінансової діяльності ведуть на пасивному рахунку 73 «Інші фінансові доходи» у розрізі відповідних субрахунків.

Відповідні зміни необхідно врахувати і при відображенні фінансових результатів на рахунку 79. Субрахунок 792 доцільно перейменувати на «Результат фінансової діяльності», а субрахунок 793 «Результат інвестиційної діяльності». Відповідно таке ж подання інформації доцільно передбачити й у Звіті про фінансові результати.

Вважаємо, що для забезпечення більшої інформативності Звіту про фінансові результати, він повинен містити окремі показники щодо формування фінансових результатів за всіма видами звичайної діяльності, оскільки користувачам інформації потрібно бачити у Звіті не лише загальний результат від звичайної діяльності, а й фінансовий результат від кожного виду цієї діяльності. Відповідно у Примітках до фінансової звітності в таблиці V «Доходи і витрати» потрібно зазначити всі доходи і витрати відносно зміненого звіту про фінансові результати та реформованого плану рахунків.

Список використаної літератури:

1. Бланк И. А. Финансовый менеджмент : учеб. / И. А. Бланк – К. : Ника Центр, 1999. – 528 с.
2. Бочаров В. В. Финансово-кредетные методы регулирования рынка инвестиций / В. В. Бочаров. – М. : Финансы и статистика, 2009. – 176 с.
3. Бровко О. Т., Головатюк С. М. Деякі недоліки бухгалтерського обліку фінансових результатів та шляхи їх удосконалення [Електронний ресурс] / Бровко О. Т., Головатюк С. М. – Режим доступу : www.gusnauka.com/11._NPRT_2007/.../22337.doc.html.
4. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: [//zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg](http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg).
5. Крупка Я. Д. Облік інвестицій : монографія / Я. Д. Крупка. – Тернопіль : Економічна думка, 2001. – 302 с.
6. Палий В. Ф., Соколов Я. В. Введение в теорию бухгалтерского учета / В.Ф. Палий, Я. В. Соколов. – М. : Финансы, 1979. – 304 с.

7. Пересада А. А. Інвестиційний процес в Україні / А. А. Пересада. – К. : Лібра, 1998. – 392 с.
8. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.readbooks.com/book/5/184.html>.
9. Райковська О. М. Відображення результату від інвестиційної діяльності на рахунках та у фінансовій звітності сільськогосподарських підприємств // Облік і фінанси АПК [Електронний ресурс] / О. М. Райковська. – 2009. – №1. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Oif_apk/2009_1/index.html.
10. Терещенко О. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання : навч. посіб. / О. О. Терещенко. – К. : КНЕУ, 2003. – 554 с.
11. Філіна Г. І. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання : навч. посіб. / Г. І. Філіна. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К. : ЦУЛ, 2009. – 389 с.
12. Фінанси підприємств : підруч. / А. М. Поддєрьогін, М. Д. Білик, Л. Д. Буряк та ін.; кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. – 5-те вид., перероб. та допов. – К. : КНЕУ, 2005. – 546 с.